

Avoin kirje päättäjille: Omikronin torjunta vaatii kiireellisiä rajoitustoimia

Hyvät päättäjät,

Lähestymme teitä varoittaaksemme koronaviruksen omikron-muunnoksen aiheuttamasta välittömästä vaarasta suomalaisten terveydelle ja terveydenhuollon kantokyvyille.

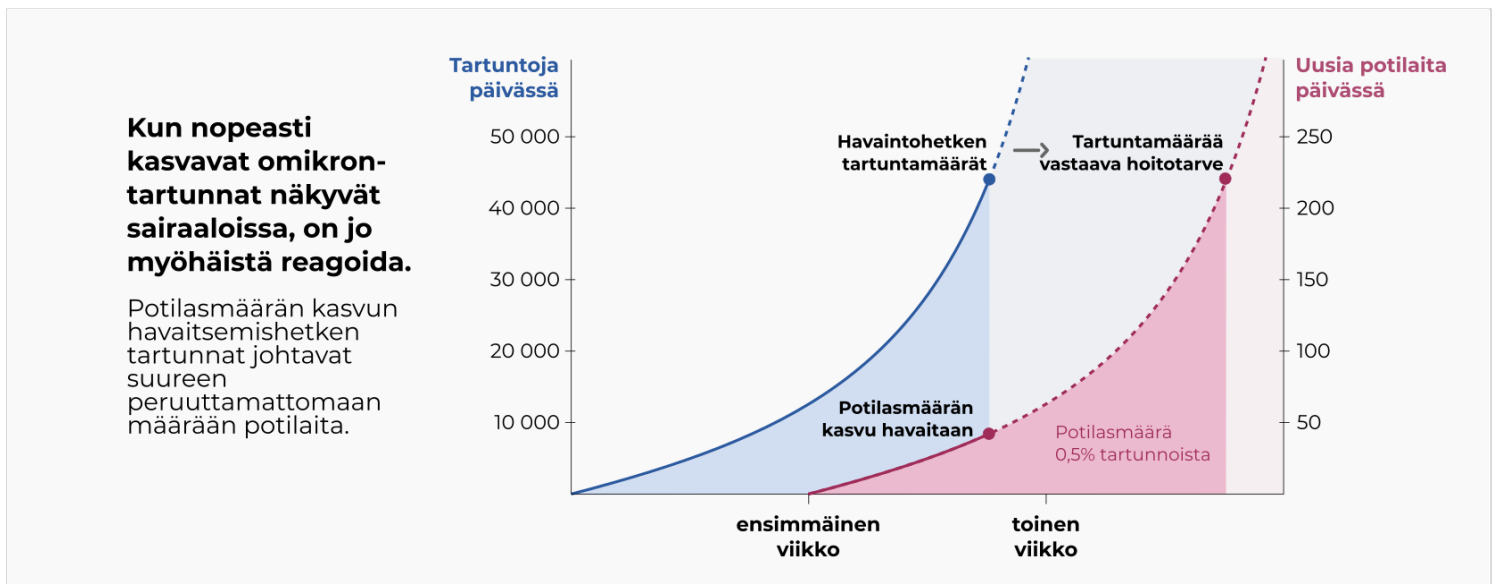
Terveydenhuollossamme voi olla kestämaton tilanne jo ennen tämän vuoden loppua. Jos ihmisten välisiä kontakteja ei rajoiteta nyt voimakkaasti, voi Suomessa pahimmillaan olla jo jouluviikolla kymmeniätuhansia tartuntoja päivässä. Nopeasti ja voimakkaasti toimimalla voidaan ehkä välttää laaja yhteiskunnallinen kriisi ja pitkä sulkutila. Tilanne heikkenee nyt erittäin nopeasti, ja jokainen päivä on kallis.

COVID-19 omikron-variantin leviämisenopeus on tässä pandemiassa ennennäkemätön. Tartuntojen määrä kaksinkertaistuu 2–3 päivän välein, eli yhden viikon aikana määrä 8–10-kertaistuu. Näin ollen 2 000 päivittäistä tartuntaa voisi viikon aikana nousta 20 000 tartuntaan vuorokaudessa, joista vain osa kyettäisiin havaitsemaan testauskapasiteetin rajoissa. Delta-muunnokseen verrattuna viikoittainen tapausmäärän kasvu on ollut Etelä-Afrikassa yli viisinkertainen. Jo menneellä viikolla Tanskassa todettiin kymmenentuhatta koronatartuntaa vuorokaudessa.

Epidemian aiheuttama tautitaakka määräytyy tapausten määrän ja niiden vaikeuden tulona. Tällä erää varmaa tietoa omikron-muunnoksen vakavuudesta ei vielä ole saatavilla, mutta taudinkuva on mahdollisesti lievempi verrattuna delta-varianttiin. Tämän varaan ei kuitenkaan tule tuudittautua. Tautitapausten määrän kasvu noudattaa Suomessa samaa ennennäkemätöntä kasvu-uraa kuin muissakin maissa, ja kasvavat tartuntamäärät syövät nopeasti mahdollisen lievemmän taudinkuvan tuoman edun.

Nykyiset rokotteet tarjoavat omikronia vastaan heikompaa suojaa. Tuore Imperial Collegen Covid-19 mallinnusryhmän raportti arvioi, että kahden rokoteannoksen suojateho omikronille on heikentynyt 6 kuukauden kohdalla merkittävästi sekä vakavaa tautia (35 %) että kuolemaa vastaan (50 %). Kolmas annos palauttaisi suojan jälleen hyvälle tasolle (86 % ja 92 %). Tämän takia tartuntoja kannattaa hillitä voimakkaasti, kunnes kolmansien annosten jakelun myötä väestön immuunisuoja on saatu korkeammalle.

Norjan terveysviranomaisten tuore mallinnus arvioi, että omikron-tartunnan saaneista noin 0,5% tarvitsee sairaalahoitoa. Vastaavilla oletuksilla voi suuntaa antavana esimerkkinä arvioida, että mikäli joulun aikaan Suomessa olisi noin 10 000 omikrontartuntaa vuorokaudessa, tilanne johtaisi 5-10 päivän kuluttua eli vuodenvaihteen tienoilla noin 50 uuteen sairaalapotilaaseen vuorokaudessa. Jos tartunnat olisivat samaan aikaan kasvaneet vapaasti jopa 100 000 päivittäiseen tartuntaan vuodenvaihteessa, johtaisi tämä loppiaisen tienoilla jo satoihin uusiin sairaalapotilaisiin joka päivä. Tätä ei terveydenhuoltomme kestäisi.

Siinä vaiheessa kun omikron-tartunnat näkyvät sairaaloissa, tartuntojen määrä on ehtinyt kasvaa moninkertaiseksi, ja tuleva sairaalahoidon tarve on jo aiheutettu. Varastossa olevat yli miljoona pistämistä odottavaa rokoteannosta myöhästyisivät, ja suuri osa kolmatta annosta kaipaavista kansalaisista ehtisi saada omikrontartunnan. Sairaalahenkilökunnan samanaikainen sairastuminen tulee todennäköisesti entisestään vaikeuttamaan potilaiden hoitoa, mistä on jo nähtävissä merkkejä muun muassa Isosta-Britanniasta.

ECDC:n ja WHO:n linjausten mukaisesti on toimittava nopeasti. Voimakkaat toimet ovat arviomme mukaan tässä tartuntatilanteessa oikea-aikaisia, vaikuttavia ja välttämättömiä. Emme voi jäädä odottamaan tarkempia tietoja muista maista tai jo tehtyjen suojatoimien riittävydestä.

Omikronin levitessä nopeasti nykyiset suojatoimet kuten testaus, jäljitys, maskit, etätyöt ja koronapassit eivät enää yksin riitä. Näiden lisäksi ehdotamme kautta maan väliaikaisesti:

- kokoontumisrajoituksia
- ravintoloiden ja muiden julkisten tilojen sulkua kaikilta, sekä
- etäkoulua tai koulujen joululomien aikaistamista ja/tai pidentämistä.

Rajoitusten ohittaminen koronapassia käyttämällä tulee siis laittaa väliaikaisesti tauolle. Kansalaisia tulee ohjeistaa yleiseen kontaktien välttämiseen, FFP2-maskien käyttöön kaikissa sisätiloissa muutoin kuin lähimpien ihmisten kanssa sekä ilmanvaihdon huomioimiseen. Tarvitaan myös nopeasti selkeitä neuvoja turvalliseen joulunviettoon. Vastaavia toimia on otettu jo käyttöön Norjassa ja Alankomaissa.

Rokotusten vauhdittaminen on tärkeää, mutta se ei yksin ehdi hillitsemään riittävästi tartuntojen kasvua ja sairaalahoidon tarvetta. Rajoituksilla saadaan lisää aikaa rokotuksille, joiden avulla yhteiskunnan toimintoja voidaan jälleen normalisoida.

Sulkutoimien hinta olisi kova, mutta vielä kovempi lasku voi langeta maksettavaksi, jos emme reagoi pian. Jos nyt otamme suojaustoimia ja rajoituksia käyttöön, mutta omikronin kuormitus talttuukin odotettua helpommin, niin yhteiskunta kyllä toipuu muutaman viikon varotoimista. Jos taas omikronin annetaan levitä kunnes sen vaarallisuus on varmistettu, käsissämme on pahimmillaan terveydenhuollon kriisi, jollaista ei ole koettu sotiemme jälkeen. Lisäksi laajalle levinneiden tartuntojen aiheuttamien sairaslomien, eristysten ja karanteenien massiivinen määrä haittaisi kaikkea yhteiskunnan toimintaa, jolloin yhteiskuntaa olisi käytännössä vaikea edes pitää auki.

Valtioneuvoston ja kansalaisten nopea reagointi varovaisuusperiaatteen mukaisesti pelasti meidät suuronnettomuudelta keväällä 2020. Olemme taas tilanteessa, jossa tietoa toimintaratkaisujen tueksi on rajallisesti, mutta ratkaisujen lykkäämisellä voi olla poikkeuksellisen kova hinta. Toivomme teille rohkeutta ryhtyä päättäväisiin toimiin jälleen kerran.

Avoin kirje päättäjille: Omikronin torjunta vaatii kiireellisiä rajoitustoimia

Allekirjoittajat

Tuomas Aivelo, tutkijatohtori, ekologian ja evoluutiobiologian dosentti, Helsingin yliopisto

Tuuli Lappalainen, genomiikan professori, Kungliga Tekniska Högskolan, Tukholma

Marjukka Myllärniemi, professori, keuhkosairaudet, HUS ja Helsingin yliopisto

Lasse Lehtonen, diagnostiikkajohtaja ja professori, HUS ja Helsingin yliopisto

Mark Daly, johtaja, Suomen molekyyli lääketieteen instituutti (FIMM)

Annamari Ranki, LKT, professori, ylilääkäri, HY ja HUS

Antti Ripatti, VTT, taloustieteen professori, Helsingin yliopisto

Panu Poutvaara, VTT, taloustieteen professori, Münchenin yliopisto

Juha T. Korhonen, LT, erikoislääkäri, tehohoito, HUS

Juho Kannala, TkT, tietotekniikan apulaisprofessori, Aalto-yliopisto

Anna Rotkirch, tutkimusprofessori, Väestöliitto

Martin Scheinin, OTT, tutkimusprofessori, Britannian tiedeakatemia ja Oxfordin yliopisto

Liisa Laine, tutkijatohtori, taloustiede ja terveystaloustiede, University of Pennsylvania

Jari Siironen, dosentti, neurokirurgian teho- ja valvonta, osastonylilääkäri, HUS

Sanna Kurronen, VTT, ekonomisti, Elinkeinoelämän valtuuskunta

Jukka Koskela, LT, Suomen Akatemian kliininen tutkija (FIMM), erikoistuva lääkäri, HUS

Ville Vuorinen, TkT, virtausfysiikan apulaisprofessori, Aalto-yliopisto

Matti Jantunen, ympäristöterveyden tutkimusprofessori emeritus

Jussi Taipale, Professori, Cambridgen yliopisto

Pirta Hotulainen, neurotieteilijä, tutkimusryhmän johtaja, Lääketieteellinen tutkimuslaitos Minerva

Harri Tohmo, LT, MBA, anestesiologian erikoislääkäri

Irma Pahlman, OTT, MBA, varatuomari

Hannu Rajaniemi, PhD, toimitusjohtaja Helix Nanotechnologies

Risto Kuosa, ylilääkäri (eläkkeellä 6/21 alkaen), anestesia- ja tehohoidon erikoislääkäri

Jarkko Iivarinen, FT (lääketieteellinen fysiikka), sairaalafysiikka, PPSHP

Kaisa Saurio, PsM, projektisuunnittelija, Tampereen yliopisto

Riikka Savolainen, KTT, apulaisprofessori, Swansean yliopisto

Hanna Ollila, PhD, tutkimusryhmän johtaja, Helsingin yliopisto

Allekirjoittajat edustavat yksinomaan itseään, ja allekirjoitus ei edusta heidän työnantajansa, tutkimusyhteisönsä tai työyhteisönsä kantaa.

Avoin kirje päättäjille: Omikronin torjunta vaatii kiireellisiä rajoitustoimia

Viitteet

Scientific Advisory Group for Emergencies (2021) SAGE 99 minutes: Coronavirus (COVID-19) response, 16 December 2021, julkaistu 18.12.21

ECDC (2021) Assessment of the further emergence of the SARS-CoV-2 Omicron VOC in the context of the ongoing Delta VOC transmission in the EU/EEA, 18th update, jukaistu 15.12.21.

Alexandra B Hogan, Sean L Wu, Patrick Doohan, Oliver J Watson, Peter Winskill , Giovanni Charles, Gregory Barnsley, Eleanor M Riley, David Khoury, Neil M Ferguson, Azra C Ghani on behalf of the Imperial College COVID-19 response team (2021), The value of vaccine booster doses to mitigate the global impact of the Omicron SARS-CoV-2 variant, MRC Centre for Global Infectious Disease Analysis, Report 48.

COVID-19-EPIDEMIEN: Risiko ved covid-19- epidemien og ved omikronvarianten i Norge, Folkehelseinstituttet, rapport 13. desember 2021.